

Foder och klimat

Fodret står för hela 35–45 % av nötkreaturens klimatpåverkan och är alltså en stor del i nötköttets totala klimatavtryck.

Klimatbra odlade fodermedel är fodermedel som kräver liten mineralgödseltillförsel och ändå ger rimlig skörd i förhållande till behovet av traktor/maskintimmar.

Transporter, både till gården och inomgårds vid utfodringen, påverkar också klimatavtrycket.

Grovfoder

Fleråriga grödor, som vall och bete, ger lägre klimatpåverkan än ettåriga grödor som spannmål och andra proteingrödor. Det beror på att markbearbetning, som plöjning och harvning, orsakar lustgasutsläpp från jorden och läckage av lättlösligt kväve. Vallar, särskilt vall med klöverinslag, gödslas inte heller lika mycket som ettåriga grödor.

Att hålla hög grovfoderandel i foderstaten minskar behovet av andra fodermedel som alla alltså har högre klimatpåverkan än grovfodret. Att skörda grovfoder med hög kvalitet är därför en av de bästa klimatåtgärderna på en nötköttsgård. Ett försök på SLU visar att ökad grovfoderandel, från 50 % till 90 %, inte resulterar i ökade metanutsläpp från djurens matsmältning när grovfodret håller högt näringsinnehåll.

När en vall blir äldre och klöverandelen sjunker ökar klimatgasutsläppen per kg/foder snabbt. Att så in baljväxtfrö i en existerande vall är ett klimatbra alternativ till att plöja upp och förnya med insädd i en spannmålsgröda.

Det är viktigt att inte bryta vallen för tidigt på hösten. När vallen plöjs upp frisätts stora mängder kväve i form av N_2O . Ju kallare jorden är vid vallbrottet desto långsammare frisätts kvävet från växternas rötter och andra vallrester.

Spannmål, koncentrat och färdigfoder

När det gäller spannmål och proteingrödor av olika slag är det först och främst klimatbra att minimera behovet av dem. Odlar man själv spannmål och proteingrödor är det klimatbra att minimera mineralgödselanvändningen, utan att tappa i avkastning, genom att effektivt utnyttja det kväve som finns i stallgödseln. En högavkastande gröda får ett lägre klimatavtryck per kg/foder än en lågavkastande gröda eftersom det blir fler kilo att fördela körningar, N_2O -avgång och annan klimatpåverkan på. Den mineralgödsel som eventuellt används ska vara producerad med bästa tillgängliga teknik (BAT).

För inköpta fodermedel varierar klimatpåverkan väldigt mycket beroende på ingående råvaror, hur och var de har odlats och på vilket sätt och med vilka energikällor fodret har tillverkats. Det är svårt för köparen att själv kunna kontrollera och jämföra detta men klimatdeklarerade fodermedel börjar komma ut på marknaden.

Biprodukter

Biprodukter som fodermedel blir ofta klimatbra på grund av att den klimatpåverkan som odlingen/tillverkningen har kan fördelas på fler än en slutanvändare. Tex är rapsmjöl ett klimatbra foder eftersom klimatpåverkan från rapsen kan fördelas på både produkten olja och fodret rapsmjöl. Andra klimatbra biprodukter är drank och drav från bryggerier, betfor

Fotograf:
Mårten Svensson

5 tips för klimatbra foder

1. Planera och skörda för bästa möjliga näringsvärde i grovfodret
2. Analysera alla grovfoderpartier för att kunna räkna korrekta foderstater
3. Undvik att använda icke certifierad soja
4. Välj ett klimatdeklarerat kraftfoder med låg klimatpåverkan
5. Minska spill av foder på fält, i lager och vid utfodring. Det foder som inte når djuren belastar mest!

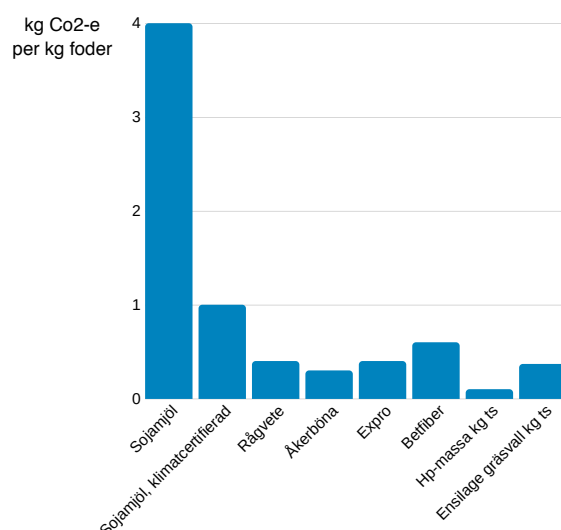
och HP-massa från socker-tillverkning och vassle från ost-tillverkningen. För att bi-produkter ska vara både ekonomiskt och klimatmässigt hållbara krävs att de inte behöver transporteras allt för långt. Det går dock inte att ignorera grundproduktens klimatpåverkan. Sojamjöl är visserligen en bi-produkt men på grund av den konventionella sojaodlingens stora negativa miljö- och klimatpåverkan kan sojamjöl, så som den mesta sojan odlas idag, aldrig

räknas som ett klimatbra alternativ. Konventionell sojaodling orsakar avverkning av regnskog i Sydamerika och sker med stor kemikalie – och mineralgödselanvändning i Nordamerika.

Foderhanteringen på gård

Förutom den klimatpåverkan som odling och tillverkning av foder har så är det viktigt att också titta på hur vi hanterar fodermedlen på gården. Vid utfodring av ensilagebalar kan klimatpåverkan per kg/foder skilja sig mycket åt beroende på hur och med vad balarna körs fram och utfodras till djuren. Den som kan använda en eldriven maskin sparar stora mängder CO₂ jämfört med att dagligen starta och köra en dieseldriven traktor. Att kunna köra fram och förbereda fler balar så att traktorn inte behöver startas varje dag innebär också en stor CO₂-besparing. Att minimera överutfodring och spill betyder mycket för gårdens totala klimatpåverkan eftersom allt foder som körs fram till djuren belastar produkten oavsett om det kommer djuren till godo eller inte.

Klimatavtryck olika fodermedel

Källa: Flysjö, A., Cederberg, C och Strid, I., 2008. LCA-databas för konventionella fodermedel miljöpåverkan i samband med produktion. Woodhouse, A. (2019). Foderdatabas: Deluppdrag 6 – Uppdaterade klimatavtryck av fodermedel. RISE rapport 2019:35.